

God man/förvaltare

Information från Överförmyndaren

ÖRSKELLJUNGA
KOMMUN

Välkommen som god man/förvaltare

Syftet med denna information är att ge Dig, som nybliven god man/förvaltare, en vägledning och ett stöd i det kommande arbetet.

INNEHÅLL

Allmänt om god man/förvaltare	3
Dina första uppgifter	3
Förteckning	4
Dina övriga skyldigheter/uppgifter	4
Bevaka rätt	5
Förvalta egendom	5
Om pengarna inte räcker	6
Sörja för en person	6
Årsräkning	7
Checklista till årsräkning	7
Skulder	8
Sluträkning	8
Bankkonton är överförmyndarspärade	8
När krävs godkännande från överförmyndaren?	9
Huvudmannens samtycke	9
Placeringar utan krav på samtycke	9
Gåva med mera	10
Avveckling av huvudmannens bostad	10
Åtgärder om anhörig till huvudmannen avlider	11
Bodelning och arvsifte ska förrättas så snart som möjligt	11
Åtgärder vid huvudmannens död	11
Om god man/förvaltare avlider	12
Försäljning av huvudmannens fastighet/bostadsrätt/tomträtt	12
Köp av fastighet, tomträtt eller bostadsrätt	13
Entledigande	13
Arvodesregler	13
Sekretess	14
Rätt att ta del av handlingar	14
Överförmyndaren kontrollerar	15

Allmänt om god man/förvaltare

Godmanskap och förvaltarskap anordnas med stöd av Föräldrabalkens bestämmelser (11:4 och 11:7).

God man/förvaltare behövs för personer som inte själva kan bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Det gäller personer som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med ekonomisk förvaltning, rättshandlingar, personlig omvårdnad etc. Person som har god man/förvaltare kallas i fortsättningen huvudman.

Det finns en avgörande skillnad mellan godmanskap och förvaltarskap. Gode mannen är endast ett biträde till huvudmannen, som har kvar sin rättshandlingsförmåga. Det betyder att gode mannen måste inhämta huvudmannens samtycke till alla större rättshandlingar utom de som berör den dagliga hushållningen. Om huvudmannen, enligt läkarintyg, förstär innebär den av god man ska huvudmannen godkänna dig som god man för honom och henne.

I de fall huvudmannen inte förstår innebörden av god man ska anhöriga godkänna att du förordnas som god man. Saknar huvudmannen förmåga att kunna ge sitt samtycke är gode mannen behörig att själv företa rättshandlingar inom ramen för sitt förordnande och för huvudmannens bästa.

En förvaltare har, inom ramen för sitt förordnande, ensam behörighet att företa rättshandlingar för huvudmannens räkning, utan att inhämta dennes samtycke. Vid förvaltarskap behövs inte huvudmannens samtycke till att förvaltare förordnas. Som förvaltare bör du i vård- och boendefrågor inhämta huvudmannens inställning trots att dennes rättshandlingsförmåga i princip gått förlorad.

Dina första uppgifter

Så fort du erhållit beslut (protokoll från tingsrätten eller beslut från överförmyndaren) om att du förordnats som god man/förvaltare ska du:

- Meddela all berörda – försäkringskassan, post, skatteverket etc - din adress
- Ta snarast kontakt med din företrädare, om sådan funnits, med huvudmannen, dennes anhöriga, personal vid vårdinrättningar, kurator etc för att få erforderlig information om huvudmannen. Uppvisa vid behov protokollet från tingsrätten eller beslutet från överförmyndaren, detta fungerar som fullmakt.
- Försök få ett grepp om huvudmannens ekonomi. Kontakta berörda banker för att ordna upp rutiner för den löpande ekonomin. Se till att du gör ett förbehåll hos banken för att medel för uppehälle finns på ett fritt konto, där medlen får uttagas utan överförmyndarens tillstånd. På detta konto bör inestå maximalt 10 000 kronor efter att pension, lön eller annan inkomst har flutit in och räkningar och andra månadsutgifter har betalats.
- Alla övriga tillgångar ska enligt gällande bestämmelser vara överförmyndarspärade för dig som god man/förvaltare. Bevis från bank på detta ska insändas till överförmyndaren i samband med att inger förteckningen.
- Kontrollera att huvudmannen har gällande försäkringar.
- Inom två månader efter förordnandet upprätta en förteckning över huvudmannens samtliga tillgångar och skulder. Du fyller i en av överförmyndaren bifogad förteckningsblankett och återsänder till överförmyndaren.

- Vid byte av god man/förvaltare behöver den tillträdande inte inlämna förteckning (se nedan).
- Om huvudmannen har förmåga att själv bestämma kan du komma överens med huvudmannen om regler för posthanteringen så att du på ett tryggt sätt får den post som du behöver för ditt uppdrag. Som exempel kan nämnas aviseringar från banken och räkningar.
- Saknar huvudmannen förmåga att själv bestämma anmäler du din egen adress till Skatteverket som "särskild postadress" för huvudmannen. All officiell post kommer då direkt till dig.

Förteckning

Förteckningen bildar utgångspunkt för den senare redovisningen och ska avse det datum du förordnades som god man/förvaltare (se protokoll från tingsrätten eller beslutet från överförmyndaren). Du ska redovisa värdet på samtliga tillgångar och styrka uppgifterna med saldobesked, värdebesked avseende aktier, obligationer, fonder etc från bank. Eventuella kontanter ska snarast sättas på bank och bevis om insättning ska bifogas förteckningen. Bevis från bank på vilka konton som är försedda med överförmyndarspärri ska bifogas.

Äger huvudmannen helt eller delvis fastighet ska du styrka detta med lagfartsbevis. Innehav av bostadsrättslägenhet ska styrkas med intyg från bostadsrättsföreningen. Fastighet redovisas med taxeringsvärde. Lösöre behöver inte anges såvida det inte är fråga om dyrbar konst, antikviteter eller dylikt. Skulder anges med belopp till varje fordringsägare för sig.

Eventuellt har huvudmannen bankfack. För att få tillgång till detta ska du ha huvudmannens samtycke. Om samtycke inte kan lämnas måste läkare intyga att huvudmannen inte förstår vad saken gäller. När du går in i bankfacket ska du ha sällskap av en anställd i banken som får närvara vid upprättande av förteckning av innehållet i bankfacket. Om du hittar pengar i bankfacket ska de sättas in på banken. Hittas värdehandlingar som bör säljas ska detta ske med hjälp av banken. I bankfacket finns kanske gravbrev, bostadsrättsbevis, bilregistreringspapper etc. Om huvudmannen förvarar sitt testamente i bankfacket kan testamentet ibland ge en vägledning vid en eventuell fastighetsförsäljning eller lägenhetsavveckling. Om huvudmannen förseglat testamentet, och föreskrivit att det får öppnas först vid huvudmannens död, har du ingen rätt att bryta förseglingen.

Om du efterträder en god man/förvaltare behöver du inte upprätta en förteckning. Du tar i stället vid där den förra gode mannen/förvaltaren slutade. Dennes utgående balans blir din ingående balans som ny god man.

Förteckningen ska avges på heder och samvete. Du bör behålla en kopia av förteckningen så att du har ingångsvärdena när du sedan ska göra årsräkning.

Dina övriga skyldigheter/uppgifter

Dina uppgifter som god man/förvaltare framgår av tingsrättens protokoll eller det registerutdrag du fått från överförmyndaren. Uppgifterna är som regel att:

- Bevaka huvudmannens rätt
- Förvalta huvudmannens egendom
- Sörja för huvudmannens person

Du kan vara förordnad för alla tre delarna, eller bara en eller två delar. Kontrollera detta noga. Du får endast arvode för den del som du är förordnad i.

En god mans/förvaltares uppgifter är helt beroende av förhållandena i det enskilda fallet. En allmän riktlinje är att du som god man/förvaltare omsorgsfullt ska fullgöra dina skyldigheter och alltid handla på det sätt som bäst gagnar huvudmannen. Det kan ibland vara svårt att skilja mellan de olika uppgifterna bevaka rätt, förvalta egendom och sörja för person men nedan ges några exempel på olika aktiviteter som hör till respektive uppgift.

Huvudmannens tillgångar får inte blandas med egna eller andras medel vid förvaltning.

Bevaka rätt

Att bevaka huvudmannens rätt kan till exempel innebära att

1. Ansöka om kontaktperson eller annat stöd.
2. Ansöka om olika insatser som huvudmannen kan tänkas ha behov av, exempelvis insatser enligt LSS (lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade), socialtjänsten, byte av bostad, ansöka om gruppboende
3. Överklaga beslut
4. Ansöka om bostadstillägg/bidrag, fondmedel
5. Ansöka om skuldsanering
6. Bevaka rätt i dödsbo där huvudmannen har intresse
7. Kontakta fordringsägare i syfte att göra upp amorteringsplan för skuldsanering eller med stöd av avtalslagen häva avtal
8. I övrigt företräda huvudmannens genietemot andra
9. Vid behov ombesörja överlåtelse av fastighet eller bostadsrätt

Gäller det en fråga du själv inte behärskar har du rätt att skaffa den hjälp som behövs. Diskutera i så fall med överförmyndaren.

Förvalta egendom

Uppgiften innebär förvaltning av all egendom tillhörande huvudmannen, om inte viss egendom är undantagen enligt beslutet från tingsrätten.

Förvalta egendom betyder att

1. Sköta huvudmannens ekonomi
2. Ta hand om pension och bostadstillägg/bidrag. Obs att huvudmannens egen lön och habiliteringsersättning från dagcenter inte ingår i de tillgångar som ska förvaltas av gode mannen/förvaltare om inte huvudmannen själv vill detta.
3. Betala räkningar. Betalas huvudmannens räkningar över post-/bankgiro måste detta göras i huvudmannens namn. Gode mannen får självfallet inte använda sina egna giron vid betalning av huvudmannens utgifter.
4. Lämna fickpengar (mot kvittens) antingen till huvudmannen själv eller t ex till vårdpersonal

Grundläggande för förvaltningen är att huvudmannens medel ska:

- I skälig omfattning användas för uppehälle, utbildning och nytta i övrigt.
- Placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning.

I valet mellan tillräcklig trygghet och skälig avkastning har tillräcklig trygghet alltid företräde.

Du är redovisningsskyldig till överförmyndaren vad avser den ekonomiska förvaltningen.

Denna skyldighet omfattar dels att lämna förteckning vid uppdragets början, dels upprätta årsräkning varje år samt sluträkning sedan uppdraget upphört.

Om pengarna inte räcker

Om huvudmannen till exempel har låg pension och pengarna inte räcker men huvudmannen har medel insatta på spärrat konto, måste gode mannen efter tillstånd från överförmyndaren flytta över pengar till kontot för löpande utgifter för att få ekonomin att gå ihop.

Finns inga medel på banken kan gode mannen ta kontakt med socialförvaltningen för att få prövat om huvudmannen är berättigad till försörjningsstöd. En omprövning av eventuell vårdkostnad kan också begäras.

Gode mannen/förvaltaren kan också ansöka om bidrag från hjälporganisationer eller från fonder (se kungörelser i dagstidningarna).

Sörja för en person

Sörja för en person brukar också kallas för personlig omvårdnad. Det är en viktig uppgift. Uppgiftens innehåll kan inte generellt bestämmas utan avgörs i det enskilda fallet. Sörja för person innebär inte att den gode mannen/förvaltaren själv ska sköta om och vårda huvudmannen.

Gode mannen/förvaltaren har i stället följande roll:

- Hålla sig väl informerad om huvudmannens personliga förhållanden och underrätta sig om eventuellt behov av stöd, hjälp och omvårdnad. Vid behov utnyttja de möjligheter som erbjuds i lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS).
- Ta erforderliga kontakter med sjukvård, socialtjänsten, omsorgsverksamhet, försäkringskassa osv
- Samarbeta med kontaktperson om sådan finns.
- Uppmärksamma huvudmannens behov av sociala kontakter, fritidsverksamhet eller annan rekreation. Ta initiativ till att huvudmannen till exempel får en kontaktperson eller att besöksverksamhet ordnas genom någon frivillig organisation, exempelvis Röda Korset eller väntjänsten.
- Genom regelbundna kontakter, dels per telefon dels vid besök hos huvudmannen och kontakter med till exempel vårdpersonal och hemtjänst se till att huvudmannens har en bra boendemiljö, får god vård och omsorg samt så bra livskvalitet som möjligt.
- Ordna så att någon följer med huvudmannen till sjuk- och tandvård.
- Avveckla bostad.
- Ordna med flyttfirma när huvudmannen flyttar.

I uppdraget "Sörja för person" ingår inte att handla mat till huvudmannen, tvätta och stryka huvudmannens tvätt, följa med på utflykter och dylikt anordnande av t ex vårdboende, följa huvudmannen till läkare, fysiskt hjälpa huvudmannen att flytta etc.

Årsräkning

Du ska varje år redovisa huvudmannens ekonomi till överförmyndaren.

Överförmyndaren sänder därför varje år i januari ut blanketter och checklista för bilagor gällande årsräkningen. Årsräkningen ska vara överförmyndarens tillhanda senast den 1 mars.

Det underlättar att göra årsräkningen om du löpande fört kassabok eller bokfört via datorprogram. Uppgift ska också lämnas om tillgångar och skulder vid årets slut.

Det är viktigt att alla verifikationer sparas.

Kassaböckerna från gruppboenden ska vara korrekt förda med noteringar om vart pengarna tagit vägen. Gode mannen ska under året granska dessa och se att de stämmer.

Årsräkningen ska avges på heder och samvete.

I de fall gode mannen/förvaltaren väljer att låta någon annan göra årsräkningen får de själva bekosta detta. Huvudmannens ekonomi ska inte belastas.

Checklista till årsräkning

Under tillgångar den 1 januari ska du ta upp de tillgångar som du uppgav per 31 december i föregående årsräkning. Om du blivit förordnad under året ska du i stället ta upp de tillgångar som du redovisade i förteckningen

Under inkomster ska du ta upp:

- Pension, brutto. Medsänd kontrolluppgift från t ex försäkringskassan, SPV, AFA etc
- Bostadstillägg/bostadsbidrag. Medsänd kontrolluppgift alternativt beslut från försäkringskassan
- Övriga bidrag, Medsänd verifikation
- Årsbesked från bank etc
- Fullständigt kontoutdrag på det konto du disponerat för huvudmannens räkning
- Försäljningslikvid vid försäljning av fastighet, bostadsrätt, lösöre. Bifoga verifikation samt avräkningar efter eventuella lösen av lån
- Arv. Medsänd bouppteckning, arvskifte, insättningsbevis och eventuellt testamente om detta inte inlämnats tidigare
- Erhållna gåvor. Medsänd i förekommande fall insättningsbevis
- Skatteåterbäring. Medsänd kopia av slutskattsedel
- Övriga inkomster ska medtagas och specificeras.

Om du inte varit förordnad under hela året ska du bara redovisa inkomster för den del av året som du varit god man/förvaltare.

Under utgifter ska du ta upp:

- Preliminärskatt på pension, lön etc.
- Preliminärskatt på räntor, utdelningar etc

- Hyra.
- TV/telefon/el.
- Vårdkostnader/sjukvård/medicin/tandläkare.
- Köp av fastighet/bostadsrätt. Medsänd verifikation.
- Betalda skulder/amorteringar/skuldräntor. Medsänd verifikation
- Fickpengar till huvudmannen. Medsänd kvittenser eller kontoutdrag
- Medel lämnade för huvudmannens räkning t ex till vårdpersonal. Medsänd kvittenser.
- Arvode/kostnadsersättning/sociala avgifter. Medsänd skattedeklarationen.
- Övriga utgifter.

Om du inte varit förordnad under hela året ska du bara redovisa utgifter för den del av året som du varit god man/förvaltare.

Under tillgångar 31 december ska du ta upp:

- Banktillgodohavande. Bifoga årsbesked från banken. Det ska även framgå vilka konton som är försedda med överförmyndarspär.
- Värdepapper. Bifoga årsbesked från bank etc
- Uppgift om livförsäkring ska anges samt förmånstagare. Det är inte lämpligt att god man/förvaltare är upptagen som förmånstagare. Bevis från bank/försäkringsbolag.
- Fastighet. Redovisas med taxeringsvärde
- Bostadsrätt. Intyg från föreningen bifogas.
- Reversfordringar. Kopia av reversen. Utlåning kräver överförmyndarens samtycke.

Skulder

Skulder ska redovisas och styrkas med besked t ex låneavi från långivaren, utdrag från inkasobolag eller kronofogden. Om skulden ökat genom ränteuppräknig eller liknande vill vi att du meddelar detta.

Sluträkning

Då uppdraget som god man/förvaltare upphör ska gode mannen/förvaltaren inom en månad lämna sluträkning. Sluträkningen avser tiden från årets början eller, om förordnade skett under året, från detta datum fram till dess uppdraget upphörde. I övrigt gäller samma regler som vid årsräkningen.

Bankkonton är överförmyndarspärade

Huvudregeln är att huvudmannens pengar är överförmyndarspärade för dig som god man/förvaltare. Detta ska framgå av bankens årsbesked. Enligt föräldrabalken kap 14 § 8 får pengar som satts in hos bank tas ut endast om överförmyndaren gett samtycke. Undantag från huvudregeln är följande

Uttag av årsränta får ske utan samtycke.

Överförmyndarens samtycke krävs inte för de pengar som behöver hållas tillgängliga för huvudmannens uppehälle eller vården av hans eller hennes egendom. Dessa medel ska sättas in på ett sk fritt konto där pension eller lön automatiskt sätts in. Kontot ska inte, efter det att inkomst inlutit och räkningar betalats, överstiga 10.000 kr.

När krävs godkännande från överförmyndaren?

Enligt gällande lagstiftning är du som god man/förvaltare skyldig att inhämta överförmyndarens samtycke till följande åtgärder:

- Uttag av spärrade bankmedel
- Köp av aktier, konvertibler och premieobligationer
- Placering i pensions- och kapitalförsäkringar
- Köp, försäljning och inteckning av fast egendom eller tomträtt (för utförligare beskrivning, se senare avsnitt)
- Förvärv, försäljning och pantsättning av bostadsrätt (för utförligare beskrivning, se senare avsnitt)
- Uthyrning av huvudmannens fasta egendom/bostadsrätt
- Upptagande av lån för huvudmannens räkning
- Bodelning i anledning av äktenskapsskillnad
- Arvskifte, godkännande måste ske innan skiftet verkställs
- Understöd från huvudmannens till anhöriga

Ovan avser de vanligaste förekommande handlingar som kräver tillstånd från överförmyndaren. Är du osäker på om överförmyndarens tillstånd behövs för en åtgärd du ska företa för din huvudmans räkning, kontakta överförmyndaren.

För ytterligare information hänvisas till Svenska Bankföreningens information om "Bankärenden för annans räkning".

Huvudmannens samtycke

I viktiga frågor ska du som god man/förvaltare inhämta huvudmannens samtycke, om detta kan ske. Kan inte huvudmannen yttra sig ska make/maka yttra sig. Finns ingen make/make ska samtliga barn yttra sig. I annat fall krävs läkarintyg.

Innan beslut fattas om förvaltningsåtgärd av större vikt ska överförmyndaren bereda huvudmannen och dennes närstående tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsförlust.

Samtycke från sådan huvudman som har god man krävs alltid då huvudmannen vill ge bort egendom eller avstå från arv eller testamente (det vill säga att huvudmannen själv måste förstå innebörden av gåvan och kunna uttrycka sin vilja). Huvudmannen måste själv ombesörja gåvan/avståendet. Detta får överförmyndaren eller gode mannen inte ge samtycke till. Sådan huvudman som har förvaltare kan inte skänka bort sin egendom eller avstå från arv.

Det får under alla omständigheter anses klart olämpligt att den gode mannen mottar gåvor av sin huvudman. Det är även klart olämpligt att gode mannen/förvaltaren skrivs in som förmånstagare i försäkringar eller i testamente. Skulle så ske bör gode mannen/förvaltaren omgående begära sitt entledigande från uppdraget.

Placeringar utan krav på samtycke

Grundprincipen är att placera huvudmannens tillgångar på ett sätt som ger tillräcklig trygghet och skälig avkastning. Tillgångarna kan utan krav på överförmyndarens samtycke placeras i:

- Skuldförbindelser utfärdats av stat eller kommun
- Skuldförbindelser (obligationer) utfärdade av hypoteksinstitut eller bank, även utländskt bankföretag eller kreditinstitut
- Andelar i värdepappersfond eller i utländskt fondföretag
- Försäljning av aktier

Gåva med mera

Gode mannen kan och får aldrig ge bort huvudmannens egendom om inte det är fråga om personliga presenter. Som personliga presenter räknas julklappar och födelsedagspresenter till normala värden.

Gåvoförbudet innebär att en gåva inte heller kan ges med överförmyndarens samtycke. Det generella gåvoförbudet gäller både fast och lös egendom. Huvudmannen kan dock själv ge gåvor om han/hon kan ge uttryck för en egen vilja.

Gode mannen får inte be personalt bevittna testamente eller fullmakt. Vid minsta tveksamhet ska gode mannen i sådana fall kontakta överförmyndaren.

Avveckling av huvudmannens bostad

Inbland händer det att huvudmannen måste byta bostad till exempel till ett vårdboende. Innan bostad avvecklas bör gode mannen/förvaltare förvissa sig om att huvudmannen inte kommer att kunna återvända till sin bostad.

Om huvudmannen vistas på sjukhus eller annan vårdinrättning, får god man/förvaltare ta ställning till om bostaden ska behållas. Det kan snabbt bli aktuellt om huvudmannen inte kan bära dubbla boendekostnader. Förutom själva uppsägningen av kontrakt eller försäljningen finns en hel del åtgärder som gode mannen/förvaltningen ska vidta.

- Samråda med huvudmannen och utgå från dennes egen önskan och behov.
- Kontakt tas med anhöriga, om sådana finns så de får möjlighet att yttra sig.
- Innan bostad och inventarier avyttras bör ett läkarintyg skaffas, som klart uttrycker att huvudmannen inte kan återvända till eget boende
- Bostaden ska sedan besökas tillsammans med någon anhörig och förteckning över lösöret ska upprättas. Förteckningen skickas sedan till överförmyndaren.
- Kanske finns ett testamente som ger anvisningar om hur lösöret ska fördelas.

Det lösöre som inte får plats i det nya boendet ska lämnas till förvaring. Eftersom kostnaderna för förvaringen kan vara höga kan ett annat alternativ vara att deponera lösöret hos huvudmannens kommande arvingar. Den som tar emot lösöret åtar sig att för huvudmannens räkning förvara godset. Mottagaren ska då skriftligen förklara sig villig att förvara lösöret samt återlämna det mottagna lösöret om huvudmannen skulle begära det eller när huvudmannen avlider. Gode mannen ska då ha skriftligt på att lösöret är lämnat till förvaring och att försäkring omfattar detta lösöre. Finns inget annat alternativ kan eventuellt lösöre auktioneras ut eller avyttras på annat inkomstbringande sätt.

Gode mannen/förvaltare ska ombesörja att fastigheten eller lägenheten samt därtill hörande utrymme (till exempel vindsförråd, källare etc) blir slutstädad. Det innebär dock inte att gode mannen/förvaltare själv ska utföra arbetet.

Glöm inte att säga upp hyreskontraktet liksom abonnemang på bland annat el/gas, vatten, eventuellt telefon samt TV-avgift. Du ska också göra flyttningsanmälan så huvudmannen blir skriven i rätt församling.

Åtgärder om anhörig till huvudmannen avlider

Om en huvudman har del i ett dödsbo ska gode mannen/förvaltare vårda dennes rätt i boet. I princip är regeln den att det som gäller för förvaltning av huvudmannens egendom också gäller vid dödsboförvaltning.

Observera att gode mannen/förvaltaren inte får godkänna ett eventuellt testamente för sin huvudmans räkning. Gode mannen/förvaltaren får endast delges testamentet.

Vissa åtgärder under boutredningen kan kräva överförmyndarens tillstånd, t ex om boets fastighet/bostadsrätt ska säljas. Det ankommer då på gode mannen/förvaltare att ansöka om sådant tillstånd, se vidare under försäljning av huvudmannens fastighet/bostadsrätt/tomträtt. En boutredning ska alltid avslutas genom bodelning och arvskifte eller genom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo. I båda fallen krävs godkännande av överförmyndaren.

Bodelning och arvskifte ska förrättas så snart som möjligt

Skiftas inte ett dödsbo inom sex månader från det att bouppteckningen förrättades och har avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo inte heller ingåtts ska gode mannen/förvaltaren inom denna tid lämna redogörelse till överförmyndaren om anledning till att dödsboet inte har skiftats.

När gode mannen/förvaltaren tar del av skiftet för den enskildes räkning ska även överförmyndarens samtycke till fördelningen inhämtas. Följande handlingar ska insändas till överförmyndaren.

- Ansökan om godkännande av arvskifte.
- Skiftes- och bodelningshandling i original och bestyrkt kopia. Skiftet måste vara
- Undertecknat av gode mannen/förvaltaren för huvudmannens räkning och samtliga övriga dödsbodelägare innan det inges till överförmyndaren.
- Kopia av den inregistrerade bouppteckningen jämte eventuellt testamente om detta inte ingivits till nämnden tidigare.
- Redovisningsräkning för dödsboets förvaltning för tiden från och med dödsdagen fram till skiftesdagen.

Om gode mannen/förvaltaren och huvudmannen är delägare i samma dödsbo behövs en särskild god man för huvudmannen med uppdrag att bevaka dennes rätt i dödsboet. Begäran om sådan god man ska göras hos överförmyndaren. Förslag på lämplig person som är villig att åta sig uppdraget kan lämnas.

När huvudmannen erhållit sitt arv ska bevis på detta insändas till överförmyndaren. Utbetalning ska ske till ett överförmyndarspärret konto.

Åtgärder vid huvudmannens död

Vid huvudmannens död har du som god man/förvaltare att iaktta följande:

- Underrätta anhöriga om dödsfallet samt att ditt uppdrag som god man/förvaltare har upphört.

- Meddela överförmyndaren att huvudmannen har avlidit och vem kommer att företräda dödsboet.
- Du ska upprätta en sluträkning och avse perioden från den 1 januari, eller från det datum som du blev förordnad som god man om du blivit god man samma år, fram till dödsdagen. Sluträkningen ska inlämnas inom en månad från dödsdagen till överförmyndaren. När sluträkningen godkänts är uppdraget avslutet.
- Utan dröjsmål efter uppdragets upphörande ska du till dödsboet överlämna de tillgångar du förvaltat.
- Verifikationer m m som finns hos Dig hålls tillgängliga för dödsbodelägarnas granskning. Vid tvist bestämmer överförmyndaren tid och plats för sådan granskning.
- När gode mannen/förvaltaren är fri från ansvar, vilket i normalfallet är tre år efter dödsboets mottagande av redovisningshandlingar som översänts av överförmyndaren ska handlingarna lämnas till dödsboet.

Uppdraget upphör på dödsdagen. Någon skyldighet att ordna med begravning, göra bouppteckning etc ingår inte i ditt uppdrag. Arbetsinsatser efter dödsdagen utförs på uppdrag av dödsboet. Arvode för sådana insatser utgår inte från överförmyndaren.

Dödsboet kan göra anspråk på ersättning för det fall du anses ha uppsåtligt eller av grov vårdslöshet åsamkat huvudmannen skada. Då ska tala väckas inom tre år från dagen för mottagande av tidigare nämnda redovisningshandlingar. I annat fall inträder preskription, såvida du inte gjort dig skyldig till brottsligt förfarande. I sådana fall gäller preskriptionstiden för ifrågasvarande brott.

Saknas anhängiga till den avlidna inträder allmänna arvsfonden som dödsbodelägare. Således är det förutom till överförmyndaren, allmänna arvsfonden som dödsfallet ska anmälas till.

Allmänna arvsfonden förvaltas av Kammarkollegiet, Box 2218, 103 15 Stockholm, telefon 08-700 08 00.

Redovisningshandlingar som ingivits till överförmyndaren expedieras därför till fonden när sluträkningen granskats.

Om god man/förvaltare avlider

Du bör också känna till att om du som god man/förvaltare avlider, så är det ditt dödsbo som är redovisningsskyldigt. Se därför till att någon anhörig vet att du är god man och var du förvarar räkenskaper för godmanskapet/förvaltarskapet. Det är viktigt att överförmyndaren omgående får meddelande om att en god man/förvaltare avlidit så att huvudmannen kan få fortsatt hjälp.

Försäljning av huvudmannens fastighet/bostadsrätt/tomträtt

Eventuellt bor huvudmannen i egen fastighet/bostadsrätt. Denna kan behöva försälas om huvudmannen får plats på vårdboende och inte ska bo kvar i sin bostad. Överförmyndaren ska godkänna en sådan försäljning och följande handlingar ska inges till överförmyndaren innan beslut fattas.

- Ansökan om försäljning. Den ska vara undertecknad av gode mannen/förvaltaren och i ansökan ska skälen anges till försäljningen.
- Huvudmannens godkännande till försäljningen samt godkännande av köpeskillingen.

- Kan huvudmannen inte ge sitt samtycke ska närmast anhöriga godkänna försäljningen istället.
- Uppgift om var huvudmannen har sitt nya boende.
- Köpekontrakt i original och kopia (kopia behålles av överförmyndaren).
- Köpekontraktet ska vara undertecknad av både säljare och köpare samt av gode mannen/förvaltaren. Observera att kontraktet ska innehålla en klausul om att försäljningen endast är giltig under förutsättning att överförmyndaren godkänner detta.
- Senaste taxeringsbevis för fastighet eller intyg från bostadsrättsföreningen.
- Värderingsutlåtande som är utfärdat av värderingsinstitut eller annan sakkunnig och opartisk person t ex värderingsman som anlåtats av bank eller auktoriserad fastighetsmäklare, dock inte samma mäklare som uppdragits att sälja objektet.
- Värderingsutlåtandet ska ge en fullständig beskrivning av fastigheten (areal, råmark eller färdig tomtmark, byggnader – deras utförande och användning, avkastning, fastighetens belägenhet i förhållande till affärer m m)
- Om säljaren är ett dödsbo måste bouppteckningen lämnas med där det framgår vilka personer som är dödsbodelägare.
- Om huvudmannen och god man/förvaltare har gemensamma intressen i fastigheten/ bostadsrätten behöver en särskild god man förordnas för huvudmannens med uppdrag att bevaka dennes rätt i samband med försäljningen.

När försäljningen är klar ska en redogörelse för försäljningen inlämnas till överförmyndaren med bevis från bank på att de medel som erhållits är insatta på ett överförmyndarsparrat konto med avräkning utvisande eventuella lösen av lån samt kostnader för försäljning.

Köp av fastighet, tomträtt eller bostadsrätt

I princip gäller samma sak som vid försäljning av fastighet, tomträtt eller bostadsrätt. Dock kan det vara så att huvudmannen övertar lån från säljaren. I sådant fall ska ansökan om att uppta lån för huvudmannens räkning inges i samband med köpekontraktet. När köpet är klart ska bevis på att huvudmannen blivit lagfaren ägare till fastigheten/tomträtten inges eller bevis från bostadsrättsföreningen om att huvudmannen antecknats som innehavare av i lägenhetsförteckningen.

Entledigande

När huvudmannen inte längre har behov av god man/förvaltare ska förordnandet upphöra. Om ett skifte från godmanskap till förvaltarskap behövs kan den som varit god man utses till förvaltare. Gode mannen har rätt att på egen begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Ansökan om entledigande av god man/förvaltare och upphörande av detta får även göras av huvudmannen, hans make/maka, sambo, närmaste släkting och av överförmyndaren.

Arvodesregler

Enligt Föräldrabalkens bestämmelser 12:16 har god man/förvaltare rätt till ett skäligt arvode för uppdraget samt ersättning för utgifter som varit påkallade för att fullgöra uppdraget.

Beslut om arvode och kostnadsersättning fattas alltid av överförmyndaren. Arvode betalas dock ut endast om gode mannen/förvaltaren själv begär arvode. En god man/förvaltare får aldrig själv bestämma hur stort arvodet ska vara och ta ut det på förhand.

Till sin hjälp vid bedömningen av arvodets storlek har överförmyndaren årsräkningen, som ger en bild av förvaltningens omfattning och svårighetsgrad. Dessutom lämnar du som god man/förvaltare en "Redogörelse" på en speciell blankett där du redogör för årets olika insatser när det gäller bland annat personlig omvårdnad. Avgörande för överförmyndarens beslut är också förordnandets omfattning. Omfattar uppdraget både ekonomisk förvaltning och personlig omvårdnad kan arvode utgå för båda delarna om detta begärs.

Om det inte finns särskilda skäl ska arvodet och ersättning för kostnader betalas av huvudmannens medel i den mån inkomsterna eller tillgångarna överstiger två gånger gällande prisbasbelopp. I de fall huvudmannen saknar betalningsförmåga betalas arvode och ersättning av kommunen. I Örkelljunga tillämpas i huvudsak de riktlinjer som utarbetats av Sveriges Kommuner och Landsting.

Om det är huvudmannen som betalar arvodet helt eller delvis ska hänsyn tas till skatt och arbetsgivaravgifter. Det är i så fall huvudmannen som lämnar särskild skattedeclaration och betalar sociala avgifter och inbetalar innehållen skatt. Ytterligare information kan lämnas av skatteverket. Du kan också gå in på deras hemsida www.skatteverket.se och läsa mer.

Särskild information om principer för arvode finns på Örkelljunga kommuns hemsida under överförmyndaren.

Sekretess

Som god man/förvaltare har du tillgång till en mängd uppgifter avseende ekonomiska och/eller personliga förhållanden om din huvudman och dennes närstående. Sådana uppgifter ska inte lämnas vidare till obehöriga. Som obehörig anses i det här sammanhanget din egen familj etc.

Uppdrag som god man/förvaltare faller utanför sekretesslagens tillämpning. Som god man/förvaltare är du uppdragstagare hos enskild även om förordnandet lämnats av domstol. Dock bör samma regler tillämpas om sekretess som gäller enligt sekretesslagen. För den som arbetar eller har uppdrag inom offentlig verksamhet är det förbjudet att röja uppgifter om ekonomiska och/eller personliga förhållanden som kan skada den enskilde.

Rätt att ta del av handlingar

Huvudmannen har rätt att ta del av handlingar som rör godmanskapet/förvaltarenskapet och som förvaras hos överförmyndaren. Samma rätt har huvudmannens närmaste anhöriga, d v s make, maka, sambo, barn och förälder. Du som god man/förvaltare har inte rätt att del av dessa handlingar.

Överförmyndaren kontrollerar

I varje kommun finns en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd. I Örskelljunga kommun har vi en överförmyndare.

Överförmyndarens huvuduppgift är:

- Tillsyn och överinseende över gode män, förvaltare och förmyndare.
- Granskning av gode mäns, förvaltare och förmyndarens årsredovisningar.
- Fastställa arvode till gode män, förvaltare och förmyndare samt besluta om dessa ska betalas av kommunala eller av den enskildes medel.
- Prövning av tillstånd för vissa förvaltningsåtgärder som gode män, förvaltare och förmyndare önskar göra.
- Aktualisering av förordnande av gode män och förvaltare.
- Information till och utbildning för gode män, förvaltare och förmyndare.
- Kontakter med myndigheter, domstolar, förvaltningar som är berörda av

Överförmyndaren arbetar med att tillsätta gode män, förvaltare och förmyndare samt uppföljning av ärenden. Enligt lag har den som lider av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller annat liknande förhållande rätt till god man eller förvaltare.

Det är överförmyndaren som kontrollerar att något av ovanstående kriterier föreligger innan ansökan skickas till tingsrätten för anordnande av godmanskap eller förvalterskap. Överförmyndaren lämnar då också förslag på en lämplig god man eller förvaltare. Vid byte av god man är det överförmyndaren som fattar beslut. Ärendena initieras antingen via den sökande själv, via socialkontoret, via vård- och omsorgsförvaltningen eller via läkarintyg.

När god man förordnas enligt föräldrabalken 11:1, 2 och 3 är det överförmyndaren som fattar beslut. God man enligt FB 11:1 avser att förordna god man i förmyndares ställe, FB 11:2 avser att förordna god man om en rättshandling ska företas mellan barn och förälder eller huvudman och god man som är förordnad enligt FB 11:4, FB 11:3 avser att förordna god man vid bortavariande dödsbodelägare eller dödsbodelägare som vistas på okänd ort.

Överförmyndaren har även tillsyn över alla föräldrar som har omyndiga barn. Tillsyn sker främst genom en kontroll av den omyndiges medel när de överstiger åtta basbelopp eller när barnet äger fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom.

Överförmyndaren utfärdar förvaltarfrihetsbevis.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för överförmyndaren.

Personuppgifter som lämnas till överförmyndaren behandlas för administration och andra åtgärder som behövs för att handlägga ärendet. Behandlingen kan även avse framställning av statistik, debitering av avgift samt uppdatering av adressregister.

Om du vill ha ytterligare information om hur dina personuppgifter behandlas är du välkommen med en skriftlig förfrågan.

Du är alltid välkommen

att kontakta överförmyndaren när det är något du funderar över.

Besöksadress: Kommunhuset, Biblioteksgatan 10, Örkelljunga

Postadress: Överförmyndaren, 286 80 Örkelljunga

Tid: Måndagar kl 16.00-17.00 eller annan tid enligt överenskommelse.

Övrig tid kan överförmyndaren kontaktas på telefon.

Gun Kempe, Överförmyndare

0435 55183, mobil 0734 355183

gun.kempe@orkelljunga.se

**ÖRKELLJUNGA
KOMMUN**